

Záväzkové právo

V dnešnej kapitole si povieme niečo bližšie k téme záväzkového práva. Záväzkové právo určuje povinnosti ako aj práva účastníkov občiansko-právnych vzťahov. Existuje množstvo zmlúv, ktoré záväzkové právo riadi napr. nájomná zmluva, kúpna zmluva, poisťná zmluva, darovacia zmluva alebo zmluva o pôžičke. Pri záväzku sa niekto zaväzuje niekomu druhému niečo dať alebo mu poskytnúť nejakú službu. Na druhej strane stojí ten, kto môže niečo (vec, službu) od druhého účastníka zmluvného vzťahu na základe zmluvy požadovať. Poskytovateľ služby alebo veci sa zároveň zaväzuje, poskytnúť službu alebo istú vec v požadovanej kvalite. Ak sa tomu tak nestane, je možné od zmluvy odstúpiť alebo ju anulovať. Záväzok, vyplývajúci zo zmluvného vzťahu sa riadne končí vyplnením zmluvného vzťahu alebo dohodou o ukončení zmluvného vzťahu.

V praxi sa stretávame s nasledovnými zmluvami:

Kúpna zmluva - je to zmluva, o kúpe, kde predávajúci sa zaväzuje kupujúcemu odstúpiť (poskytnúť, či dať) predmet zmluvy. Predávajúci má právo za poskytnutú vec dostať istú odmenu v rôznej forme (či už peňažnej alebo nepeňažnej). Naopak vzniká kupujúcemu povinnosť za danú vec zaplatiť v zmluve dohodnutú odmenu.

Zmluva o pôžičke - je to zmluva o poskytnutí istého objemu peňazí. Veriteľ poskytuje dlžníkovi istú sumu peňazí na istú dobu a za istý úrok. Po uplynutí tejto doby sa dlžník zaväzuje peňažnú sumu vrátiť aj s úrokmi. Výška úrokov je pri tom určená v zmluve.

Zmluva o výpožičke - v tomto prípade sa za odmenu poskytuje istá vec. Vypožičiavateľ má právo na dohodnutý čas istú vec bezodplatne používať. Danú vec musí udržiavať v takom stave, v akom ju aj obdržal a po dohodnutom čase ju opäť odovzdať majiteľovi - požičiavateľovi. V prípade poškodenia, ktoré bolo zavinené vypožičiavateľom je tento povinný škodu plne odstrániť.

Nájomná zmluva - je to zmluva o nájme istej veci (auta, nehnuteľnosti a iné). Nájomca má za vopred dohodnutú odplatu právo danú vec využívať. Po uplynutí doby nájmu musí nájomca predmetnú vec vrátiť majiteľovi. Nájomná zmluva sa využíva hlavne pri prenájme nehnuteľností alebo motorových vozidiel.

Poisťná zmluva - je to jedna z najčastejších zmlúv. Poisťovateľ (poisťovňa) sa zaväzuje, že v prípade istej náhodnej udalosti poskytne poistenému plnenie vo vopred stanovenej výške. Poistený musí pravidelne platiť poisťné. Poistiť možno majetok (jeho poškodenie, odcudzenie), zdravie (úraz, zranenie, náhla choroba), či zodpovednosť za škodu. Špecifickým druhom poistenia je sociálne poistenie, ktoré musí platiť každý zo svojho príjmu. Sociálne poistenie chráni občanov v prípade choroby alebo práceneschopnosti. Sociálne poistenie zahŕňa aj postenie na dôchodok, ktorý je zo sociálneho poistenia vyplácaný. Sociálne poistenie je pre všetkých občanov SR povinné. K povinnému poisteniu radíme aj povinné zmluvné poistenie motorového vozidla.

Darovacia zmluva - je to zmluva, ktorou darca obdarovanému bezodplatne poskytne istú vec. Darca si

môže stanoviť podmienky darovania, ktoré keď nebudú dodržané, môže svoj dar vziať späť.

Pracovná zmluva – každý zamestnaný človek má uzatvorenú pracovnú zmluvu. Pracovná zmluva upravuje práva a povinnosti zamestnanca ako aj zamestnávateľa. Pracovný pomer a jeho podmienky sú určované dohodou zamestnávateľa a zamestnanca a v rámci zákonov SR. Pracovná zmluva neurčuje však len práva a povinnosti zamestnanca a zamestnávateľa, ale aj výšku mzdy, ktorú zamestnanec bude dostávať. Táto suma je výlučnou dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom.

Zakladateľská zmluva – je to zmluva, ktorá sa používa pri zakladaní rôznych spoločností (spoločnosť s ručením obmedzením, akciová spoločnosť, a pod.).

Zmluva o dielo – pri tejto zmluve vystupuje objednávateľ, ktorý zadáva zhotoviteľovi požiadavku na vytvorenie istého diela. Výsledkom činnosti zhotoviteľa je istý hmotný alebo nehmotný výsledok, ktorý náleží objednávateľovi. Zhotoviteľ za svoju prácu obdrží odmenu, ktorej výška a forma je bližšie špecifikovaná v zmluve samotnej.

Zmluva o vklade – vzniká medzi peňažným ústavom a vkladateľom. Vkladateľ má právo za vložené peniaze získať úrok. Úroky sú pri tom dohodnuté a následne ustanovené v zmluve. Vklady môžu byť realizované na vkladných knižkách, terminovaných účtoch alebo vkladových listoch.

Existuje rada ďalších zmlúv, ktoré sa riadia pravidlami tzv. záväzkového práva. Prezentovali sme len tie najdôležitejšie zmluvy

Zopakujte si:

1. Čo je to záväzkové právo? - definuj!
2. Kedy je možné zmluvu zrušiť alebo anulovať?
3. Definuj kúpnu zmluvu
4. Definuj nájomnú zmluvu
5. Definuj zmluvu o dielo?

Použitá literatúra:

Kolektív autorov, Zmaturuj z náuky o spoločnosti, Didaktis, Brno, 2002.A.Martinská Vavrová, Príprava na maturitu – náuka o spoločnosti, Príroda, Bratislava, 2009.